

מערך למנחה - בית מדרש

על משברים וצמיחה

יעדים

1. מטרות:

- חידוד משימת המנחך בהקשר של זמן והזדמנות (סביב אירועי יום הזיכרון ויום העצמאות ובכלל).
- ליבון התהליך של משבר וצמיחה, הן בחיי האומה והן בהקשר של הקיום והחוויה האנושית.
- הבנה של המחנכים כי דווקא במציאות המשברית ממנה באים רוב החניכים יש הזדמנות לצמיחה משמעותית.

2. סוגיות מרכזיות לבית המדרש: (סביב אילוי שאלות רצינו להפך איזונים...)

- האם אנו כמחנכים יודעים לזהות את ההזדמנויות שבזמן כדי להציף סוגיות שונות הרלוונטיות לעולמם של החניכים? האם אנו מספיק ערניים לכך?
- האם החיבור בין יום הזיכרון ליום העצמאות הוא מחויב המציאות?
- האם אכן אחרי כל משבר מגיעה צמיחה? מהם התנאים לכך? מהו התהליך?
- מהי אחריותנו כמחנכים סביב הסוגיה של ממשבר לצמיחה בחייהם של החניכים? מה נדרש מאיתנו?

3. ההישג הנדרש:

- הצוות המוביל יגדיר את הנושא של ניצול לוח השנה להצפת תכנים רלוונטיים לעולמם של החניכים כחשוב ומהותי בהתנהלות הקהילתית.
- הצוות המוביל יחדד את משימת המחנכים בקהילה בסוגיה של ממשבר לצמיחה מבחינת תהליכי הליווי לחניכים.

מתווה בית המדרש

שלב א' - סבב פתיחה+התייחסות לזמן כהזדמנות

שלב ב' - בירור משותף – ממשבר לצמיחה בחיי אומה

שלב ג' - בירור משותף- ממשבר לצמיחה בחיי אדם והרלוונטיות לעולמם של החניכים

סיכום

שלב א' - סבב פתיחה [10 דקות]

שאלת פתיחה:

נסו להיזכר בחג או יום ציון כלשהו אותו אתם זוכרים במיוחד, או שהצלחתם או הרגשתם אליו חיבור מיוחד? מדוע נזכרתם דווקא ביום זה?

קריאה משותפת של הטקסט "החודש הזה לכם" (משה מאיר)

הדגשת האחריות שלנו כמחנכים לעשות שימוש בחגים ובימים מיוחדים בלוח השנה, כעבודתנו החינוכית-טיפולית מול החניכים, לא רק בהנגשת הערכים העומדים בבסיס ימים אלו (כחלק מסיוע בתהליך גיבוש הזהות וההשתייכות של החניכים לחברה הישראלית), אלא גם בהצפת סוגיות רלוונטיות לעולמם הפנימי של החניכים, המשתקפות בימים אלו, כמו למשל הסוגיה בה נעסוק היום-המערב מיום הזיכרון ליום העצמאות כמבטא את התהליך של משבר וצמיחה.

שלב ב' - בירור משותף – ממשבר לצמיחה בחיי אומה [30 דקות]

לאחר שערכנו את הקישור לנושא בחלק הקודם, ניתן להתקדם לשלב הבית מדרשי הבא- ליבון הקשר בין יום הזיכרון ליום העצמאות. ניתן לפתוח בשאלות:

- מדוע, לדעתכם, נקבע יום העצמאות בצמוד ליום הזיכרון?
- האם לכולכם נוח עם העניין?
- בשלב זה ניתן לקרוא את הטקסטים של הרב הראשי לצה"ל ושל אסא כשר ולחדד את הדיון:
 - מה השיקולים בעד?
 - מהם השיקולים נגד?
 - האם בחיי אומה חייבים לעבור משברים כדי להגיע לצמיחה? האם זו ברירת מחדל? האם ישנה אפשרות אחרת? מהם המחירים שאנו משלמים על כך?
 - למה מתכוון אסא כשר בדבריו? כיצד ניתן "לעזור" לו?
 - כיצד מתווכים את הקושי ואת המתח המובנה שהעלנו לחניכים? מה צריכה להיות האמירה שלנו?

שלב ג' - בירור משותף- משבר וצמיחה בחיי אדם והרלוונטיות לעולמם של החניכים [45 דקות]

- לאחר שביררנו את הסוגיה של משבר וצמיחה בחיי אומה, נציף את השאלות:
- האם הסוגיה רלוונטית לעולמם הפנימי של החניכים שלנו? עד כמה? באיזה אופן היא באה לידי ביטוי? היכן אנו נתקלים בה?
 - נקרא את **הטקסטים של רונה רמון ושל פרו' אבי בלייך** ונעלה את השאלות הבאות:
 - עד כמה אכן מדובר בתהליך "נורמאלי"?
 - האם התהליך הוא הכרחי? האם אפשר לצמוח גם ללא משבר?
 - האם לאחר כל משבר צומחים? מהם התנאים אשר בהתקיימם מתאפשר תהליך כזה?
 - מה תפקידנו המרכזי בהקשר של תהליך זה מול החניכים? מה נדרש מאיתנו?

סיכום אפשרי (5 דקות)

החודשים ניסן- אייר מרכזים בתוכם מס' רב של אירועים וימי ציון מיוחדים (חג הפסח, יום השואה, יום הזיכרון, יום העצמאות, ל"ג בעומר, יום ירושלים...). עלינו כמחנכים חלה החובה להיות ערניים ולהשתמש בכל הזדמנות הנקרת בדרכנו על מנת לקדם את החזון ואת האני מאמין החינוכי-טיפולי שלנו. בהקשר של השימוש בלוח השנה, יש לנו שתי הזדמנויות, האחת- הנגשה וקידום של הערכים והעקרונות העומדים בבסיס החגים וימי הציון השונים מול החניכים, כחלק מסיוע בתהליך גיבוש זהותם והשתייכותם לחברה הישראלית, והשניה- זיקוק של סוגיות חינוכיות או טיפוליות מרכזיות מימים אלו, הרלוונטיות לעולמם הפנימי של החניכים, ועיסוק בהן. בדרך זו, אנו מרחיבים את גבולות הדיאלוג עם החניכים לגבי בעיות מעולמם האישי והפנימי, לעיסוק בסוגיות דומות במישורים רחבים יותר, דבר המאפשר את העמקתו של הדיאלוג ומעניק לו ערך תרפויטי רב.

הקשר בין יום הזיכרון ליום העצמאות הוא קשר טעון ורב משמעות. ההקשר הראשוני מתחבר לקשר שבין תהליכים משבריים לתהליכי צמיחה. המתח שבין שני המושגים יכול להוות כר נרחב לדיון מול החניכים והזמנה לדיאלוג לגבי תהליכים דומים מעולמם האישי.

בשורה התחתונה, כל מצב משברי יכול להוות קרש קפיצה והזדמנות לצמיחה. עלינו כמחנכים חלה החובה והאחריות לדעת לזהות מצבים אלו, להאיר את עיני החניכים לגבי פוטנציאל הצמיחה הגלום בהם, וללוות אותם בתהליכים האישיים אותם הם עוברים ויעברו בהקשר זה.